
Sprawozdanie z działalności T. M. H. za rok 1916

Przegląd Historyczny 21, 438-439

1917-1918

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Sprawozdanie z działalności T. M. H. za rok 1916.

Rok 1916 można uważać za pomyślny dla Towarzystwa Miłośników Historii: oswobodzone od troskliwej opieki policji rosyjskiej — mogło przedewszystkiem Towarzystwo rozwinąć szerszą działalność odczytowo-popularzacyjną. Staraniem pań D-ra Natalii Gąsiorowskiej i D-ra Justyny Jastrzębskiej zorganizowany został pod egidą Towarzystwa cykl odczytów historycznych, przeznaczonych specjalnie dla nauczycieli ludowych, które odbywały się w każde święto w gmachu byłego gimnazjum 4-go i cieszyły się dużą frekwencją publiczności. Według planu zakreślonego przez inicjatorki objęły one całokształt dziejów Polski, wygłaszali zaś je p. p. Gomolińska i Jastrzębska oraz panowie Baranowski, Bojasiński, Dzwonkowski, Ehrenkreutz, Handelsman, Kamieniecki, Mościcki, Rybarski i Staweno. Oprócz tych odczytów popularnych zorganizowało Tow. Miłośników Historii szereg odczytów z dziejów wojskowości, spodziewając się, iż wygłaszane w chwili, gdy odradza się wojsko polskie, przyniesć mogą istotną korzyść społeczeństwu. W roku sprawozdawczym odbyły się 4 pierwsze odczyty z dziejów wojskowości, a mianowicie:

D-ra M. Handelsmana — Drużyna i rycerstwo za Piastów. D-ra Ign. Baranowskiego — Pospolite ruszenie. D-ra W. Kamienieckiego — Stefan Batory. D-ra K. Konarskiego — Hetmani i hussarya.

Korzystając ze swych sal odczytowych, urządziło też w roku ubiegłym Tow. Miłośników Historii częściej niż lat poprzednich konferencje dla swych członków. Wygłosili je: 1) Redaktor J. K. Kochanowski — Na progu nowego millenium. 2) D-r W. Kamieniecki — Stosunki etnograficzne na wschodnich kresach Polski. 3) D-r I. Baranowski — Ks. Ferdynand Sęczykowski. 4) D-r W. Łopaciński — Ignacy Potocki. 5) Al. Kraushar — Zagadkowa Kamienica. 6) M. Baruch — Jerzy i Marcin Fukierowie. 7) Prof. D-r Dembiński — Dyplomaci włoscy na dworze króla Stanisława-Augusta.

Urządzona w grudniu roku 1915 wystawa pamiątek powstania listopadowego została zamknięta dopiero w połowie lutego roku 1916, ciesząc się do końca dużą frekwencją publiczności. Przez sale wystawowe przewinęło się około 1000 zwiedzających, a wśród nich cały szereg wycieczek, którym komitet wystawowy udzielał szczegółowych wyjaśnień. W listopadzie roku sprawozdawczego urządzono wystawę pamiątek po Starym Ratuszu i Radzie Miejskiej, korzystając z niezwyklej uprzejmości Magistratu miasta stołecznego Warszawy, który raczył wypożyczyć Towarzystwu posiadany przez siebie zbiór portretów prezydentów i dobrodziejów miasta, tudzież szereg mieczy katowskich i innych pamiątek. Organizując wystawę „Starego Ratusza“, pragnęło Towarzystwo uczcić odrodzenie samorządu Warszawskiego. W czasie pomiędzy zamknięciem wystawy listopadowej, a otwarciem wystawy Ratuszowej, sale Towarzystwa otwierane były jedynie w niedzielę i święta dla publiczności, która licznie odwiedzała Kamienicę zwaną Ks. Ks. Mazowieckich, by zwiedzić starożytną budowlę, a jednocześnie obejrzeć wzrastające stale zbiory Varsavianów — przedewszystkiem dawnych planów i widoków naszej stolicy. W roku ubiegłym zbiór ten wzrósł znacznie dzięki darom złożonym przez księdza Trawińskiego, p. Przeclawskiego, mecenasa Kraushara, p. W. Bagińskiego, p. p. Rutskich, p. H. Wildera, szereg przedmiotów nabyty też został przez Towarzystwo za pieniądze otrzymywane za

sprzedaż wydawnictw. Z nowo przybyłych do zbiorów przedmiotów należy wymienić przede wszystkim panoramę Warszawy Vogla, szereg akwafort Ditricha, Noc listopadową Piwarskiego—Ditricha, portret olejny prezydenta Dekerta, wreszcie cykl 20 kopii z obrazów Vogla, znajdujących się w posiadaniu hrabiów Raczyńskich w Warszawie. Obrazy te skopiowali malarze skierowani do Towarzystwa przez Sekcję pomocy dla inteligencji miasta stołecznego Warszawy. Piękny cykl Voglowski, będący obrazową kroniką Warszawy za Stanisława Augusta — pozostanie trwałą pamiątką świadomej swych celów i konsekwentnej działalności Sekcji pomocy dla inteligencji. Poza kopiami Vogla w pracowni Tow. Miłośników Historii wykonano 3 kopie widoków Warszawy Albertiego, 2 widoków Tiergaille'a, 2 Schmidtnera, jedną niewiadomego autora, nadto skopiowano cenny plan placu Zamkowego z roku 1819, i wykonano plan Rynku Staromiejskiego w końcu wieku XVIII-go na zasadzie mapy Warszawy Tiergaille'a i Taryfy. Wszystkie te prace powiększyły ikonograficzne zbiory Towarzystwa. Wzrosła w roku sprawozdawczym i biblioteka Tow. poświęcona specjalnie dziejom Warszawy. Przyrost jej, jakkolwiek ilościowo niewielki, był zupełnie normalny, jak na bibliotekę o tak wązkim zakresie specjalności. Biblioteka Towarzystwa skatalogowana i zinwentaryzowana była otwarta dla członków Towarzystwa i osób przez nich wprowadzanych codziennie między godzinami 11 — 3.

Wydawnictwa Towarzystwa zwiększyły się w roku bieżącym o jeden tylko tom — mianowicie pracę A. Kraushara „Salony Warszawskie“, inne zapowiedziane prace nie ukazały się jeszcze w druku, gdyż okoliczności wojenne wstrzymały ich wykończenie. Należy natomiast stwierdzić, iż w roku ubiegłym, pomimo niesprzyjających okoliczności, Biblioteczka poświęcona dziejom Warszawy rozchodziła się w znacznie większej ilości: 2 wydawnictwa — mianowicie: „Warszawa za książąt Mazowieckich“ i „Z dziejów rodów patrycuszowskich“ zostały już wyczerpane w zupełności.

Z sekcji Towarzystwa działały w roku bieżącym 3 — a mianowicie numizmatyczna, bibliotekoznawcza i metodologiczna. Odbywały one zebrania odczytowe w zakresie swej specjalności. Sekcja numizmatyczna wybiła nadto 2 medale — ku upamiętnieniu konstytucji 3 maja i ku czci gen. Sowińskiego, bibliotekoznawcza zaś sekcja okazała czynną pomoc przy zorganizowaniu wykładów z zakresu Bibliotekoznawstwa przy Tow. Kursów Naukowych, tudzież przy opracowaniu projektu prac nad katalogiem centralnym Bibliotek Warszawskich.

Przeglądu Historycznego ukazało się w roku sprawozdawczym 3 zeszyty.

ZARZĄD T. M. H. W ROKU 1916.

Prezes: Kraushar Aleksander, wiceprezes: Łubieński hr. Roger, sekretarz: D-r Baranowski Ignacy, zastępca sekretarza: D-r Rybarski Antoni, skarbnik: D-r Łopaciński Wincenty¹⁾, członkowie: Czarnowski Stefan, Handelman Marcei, Korzon Tadeusz, Marylski-Łuszczewski Antoni

Przewodniczący komisji metodologicznej: Władysław Smoleński.

„ „ bibliotekoznawczej: Mieczysław Rulikowski.

„ „ numizmatycznej: Józef Wegner.

„ „ bibliotecznej: Maksymilian Baruch.

Redaktor „Przeglądu Historycznego“: J. K. Kochanowski.

Komisja Rewizyjna: Jakób Glass, Witold Marczewski, Kaz. Stefański.

¹⁾ Od marca 1916 r. po ustąpieniu D-ra Witolda Kamienieckiego.